

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
Aleje Ujazdowskie 11
Warszawa, 31 marca 2026 r.

**Sprawozdanie Przewodniczącego
Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
z działalności Rady w pierwszym roku jej działania:
01 kwietnia 2025 – 31 marca 2026**

Informacje ogólne

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości powołana została Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 marca 2025 roku (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 47, dalej Zarządzenie). Rada jest organem pomocniczym Ministra Sprawiedliwości (§ 1. 1) i „ma charakter wyłącznie opiniodawczo-doradczy” (§ 1. 2). Do zadań Rady należy w szczególności: 1) opracowanie rekomendacji zmian w projektach legislacyjnych dotyczących pracy i statusu ławników; 2) konsultowanie i opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zagadnień objętych zakresem prac Rady; 3) przedkładanie projektów zmian legislacyjnych dotyczących pracy i statusu ławników (§ 2). Przewodniczący i członkowie Rady nie otrzymują wynagrodzenia ani diet (§ 12.1).

Niniejsze Sprawozdanie z pierwszego roku działalności Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości stanowi realizację wymogu sformułowanego w § 13 ust.1 i ust. 2 pkt 1 Zarządzenia.

Cele działania Rady

Działalność Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości wspiera realizację pierwszego i drugiego celu strategicznego Ministra Sprawiedliwości na 2025 rok, określonych odpowiednio jako „Przestrzeganie zasady praworządności i niezależności sądownictwa w funkcjonowaniu sądów i realizacji konstytucyjnego prawa do sądu” oraz jako „Wymiar sprawiedliwości otwarty na udział obywateli oraz społeczności lokalne”, a także celu pierwszego i drugiego Ministra Sprawiedliwości na 2026 rok określonych jako „Sprawny sąd” i „Praworządny i godny zaufania wymiar sprawiedliwości”. Rada od początku swej działalności

realizuje również cel szósty, czyli „Bezpośrednią i efektywną komunikację z interesariuszami”.

Celem działań Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości jest wspieranie budowy *obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości*.

Cechą charakterystyczną obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości jest włączenie do zbioru centralnych zasad systemu prawa i realizacja w praktyce sądowej *zasady kolegiального orzekania w mieszanym składzie orzeczniczym oraz zasady szerokiego udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości*.

Realizacja obu zasad wymaga odwrócenia deformy wymiaru sprawiedliwości z 2007 roku poprzez przywrócenie zasady, zgodnie z którą w sprawach w pierwszej instancji na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch sędziów społecznych [ławników]. Rada wspiera działania prowadzące do realizacji tego celu poprzez rekomendacje wskazujące konieczne reformy funkcjonowania instytucji ławnika w sądach powszechnych.

Posiedzenia Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Wręczenie powołań członkom Rady przez Ministra Sprawiedliwości Adama Bodnara miało miejsce 1 kwietnia 2025 roku i tego dnia odbyło się pierwsze Posiedzenie Rady. W okresie pierwszego roku funkcjonowania Rady, czyli do 31 marca 2026 roku, odbyło się **osiem posiedzeń Rady do Spraw Ławników**: 1. Posiedzenie Pierwsze (Inauguracyjne) – 1 kwietnia 2025 roku; 2. Posiedzenie Drugie (pierwsze robocze) – 13 maja 2025 roku; Posiedzenie Trzecie – 6 czerwca 2025 roku; Posiedzenie Czwarte – 30 czerwca 2025 roku; Posiedzenie Piąte – 15 września 2025 roku; Posiedzenie Szóste – 17 listopada 2025 roku; Posiedzenie Siódme – 15 stycznia 2026 roku oraz Posiedzenie Ósme – 23 marca 2026 roku.

W posiedzeniach Rady do spraw Ławników uczestniczyli zaproszeni goście:

- A. Reprezentujący Ministerstwo Sprawiedliwości:
Adam Bodnar, Minister Sprawiedliwości; Krzysztof Dobies, Szef Gabinetu Politycznego Ministra Sprawiedliwości; dr Piotr Kładoczny, Wice-Prezes Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka; prof. dr hab. Marek Konopczyński, Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości ds. Nieletnich; Dominika Ziętara, Doradczyni Ministra Sprawiedliwości ds. prawno-politycznych; Agnieszka Stankiewicz, Naczelnik Wydziału ds. Strategii Departamentu Analiz i Strategii;
- B. Reprezentujący środowisko samorządowe:
Tadeusz Truskolaski, Prezydenta Miasta Białystok; Krzysztof Kosiński, Prezydent Miasta Ciechanów; Mariusz Banach, Zastępca Prezydenta Miasta Lublin; Hanna Zdanowska, Prezydent Miasta Łódź;
- C. Eksperti ze środowiska naukowego i sędziowskiego:
Prof. UAM dr hab. Barbara Janusz-Pohl; SSR Izabela Kuczera-Fatyga (Prezes Sądu Rejonowego Katowice-Zachód); SSR Magdalena Niemiec (SR Katowice-Zachód);

D. Zaproszeni przedstawiciele środowiska ławników:

Krzysztof Grzybowski (Przewodniczący Rady Ławniczej SO w Poznaniu); Karina Spytkowska (Przewodnicząca Rady Ławniczej w SR Katowice-Zachód); a także ławnicy i ławniczki: Beata Dąbała, Robert Poławski, Ewa Starzyńska i Bożena Wojdyga.

Wszystkie Protokoły z posiedzeń Rady do spraw Ławników zamieszczone są na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce 'Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości', podzakładka 'Protokoły z Posiedzeń Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości':

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/protokoly-z-posiedzen-rady-do-spraw-lawnikow-przy-ministrze-sprawiedliwosci>

Uchwały Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

W okresie sprawozdawczym Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości podjęła dwadzieścia dziewięć uchwał:

1. Uchwała nr 1/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie przyjęcia uchwały programowej "Rola obywateli jako sędziów społecznych w polskim wymiarze sprawiedliwości".
2. Uchwała nr 2/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie przyjęcia "Regulaminu Pracy Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości".
3. Uchwała nr 3/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 Prawo o ustroju sądów powszechnych i innych ustaw w zakresie zastąpienia w treści ustawy terminu "ławnik" terminem "sędzia społeczny".
4. Uchwała nr 4/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie podniesienia wysokości rekompensaty dla sędziów społecznych [ławników] biorących udział w rozpoznawaniu spraw w sądach powszechnych, za jeden dzień pełnienia obowiązków sędziego społecznego.
5. Uchwała nr 5/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie wprowadzenia obowiązkowych szkoleń dla ławników i wprowadzenia rekompensaty za uczestnictwo w szkoleniach.
6. Uchwała nr 6/2025 z dnia 13 maja 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.
7. Uchwała nr 7/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji wydania wytycznych dotyczących poprawnej wykładni Art. 158. § 1. Ust. 5 ustawy p.u.s.p.
8. Uchwała nr 8/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji ustanowienia konkursu prac magisterskich poświęconych udziałowi obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

9. Uchwała nr 9/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji ogłoszenia konkursu dla młodzieży ze szkół średnich na plakat lub grafikę promujące udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.
10. Uchwała nr 10/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 509.
11. Uchwała nr 11/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28.
12. Uchwała nr 12/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2.
13. Uchwała nr 13/2025 z dnia 30 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 47 § 1.
14. Uchwała nr 14/2025 z dnia 30 czerwca 2025 roku w sprawie rekomendacji nowelizacji Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 47 § 2 pkt 1.
15. Uchwała nr 15/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie rekomendacji podpisania porozumienia pomiędzy Ministerstwem Sprawiedliwości a Państwową Inspekcją Pracy dotyczącej prowadzenia szkoleń dla ławników orzekających w wydziałach pracy.
16. Uchwała nr 16/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie wydania przez Ministra Sprawiedliwości wytycznych dotyczących umożliwienia sędziom społecznym [ławnikom] w sądach pełnego dostępu do Systemów Informacji Prawnej (SIP) Lex i/lub Legalis.
17. Uchwała nr 17/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie rekomendacji i wydania przez Ministra Sprawiedliwości wytycznych dotyczących utworzenia dla rad ławniczych adresów e-mail w domenie sądowej.
18. Uchwała nr 18/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie wydania przez Ministra Sprawiedliwości wytycznych dotyczących przydzielenia ławnikom pokoi w sądach.
19. Uchwała nr 19/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie wydania rekomendacji uwzględnienia w budżetach sądów na 2026 rok środków na szkolenia sędziów społecznych [ławników] oraz sprzęt i materiały biurowe.
20. Uchwała nr 20/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie rekomendacji wydania przez Ministra Sprawiedliwości wytycznych dotyczących indywidualnego przydziału tóg ławnikom na czas trwania kadencji.
21. Uchwała nr 1 (21)/2026 z dnia 15 stycznia 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 roku w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej (Dz. U. z dnia 15 lutego 2006 r.).

22. Uchwała nr 2 (22)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji uchwalenia Dnia Sędziego Społecznego w dniu 14 czerwca.
23. Uchwała nr 3 (23)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie warunków pełnienia funkcji ławnika (obniżenie wieku do 26 lat i ustalenie granicy wieku na 75 lat).
24. Uchwała nr 4 (24)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie zmiany brzmienia Art. 172 § 3 (wprowadzenie rekompensaty za czytanie akt).
25. Uchwała nr 5 (25)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie zmiany brzmienia Art. 170 § 1 (zwiększenie liczby dni orzeczniczych do 20).
26. Uchwała nr 6 (26)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie zmiany brzmienia Art. 162 § 2 pkt. 3 (wykreślenie ograniczenia praw rodzicielskich).
27. Uchwała nr 7 (27)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie uzupełnienia art. 30 poprzez dodanie § 5 (udział z głosem doradczym przewodniczącego rady ławniczej w kolegium sądu, z wyłączeniem spraw osobowych sędziów).
28. Uchwała nr 8 (28)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji ustanowienia Medalu dla Zasłużonych Sędziów Społecznych.
29. Uchwała nr 9 (29)/2026 z dnia 23 marca 2026 w sprawie rekomendacji ogłoszenia konkursu dla ławników na esej poświęcony ich doświadczeniom w pełnieniu tej funkcji.

Wszystkie Uchwały Rady do spraw Ławników zamieszczane są na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce 'Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości', podzakładka 'Uchwały Podjęte przez Radę do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości':

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/uchwal-y-podjete-przez-rade-do-spraw-lawnikow-przy-ministrze-sprawiedliwosci>

Opinie Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości wydała również sześć Opinii:

- Opinia nr 1/2025 z dnia 6 czerwca 2025 roku w sprawie wykładni obowiązujących przepisów dotyczących zwrotu kosztów przejazdu dla ławników zamieszkałych poza siedzibą sądu;

- Opinia nr 2/2025 z dnia 15 września 2025 roku w sprawie Petycji Rady Ławniczej przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku (postulaty podniesienia rekompensaty, wprowadzenia szkoleń i dodatku do emerytury dla ławników);
- Opinia nr 3/2025 z dnia 17 listopada 2025 roku w sprawie nowych legitymacji służbowych ławników;
- Opinia nr 4/2025 z dnia 26 listopada 2025 roku w sprawie obowiązku zawiadamiania pracodawcy o terminie posiedzenia lub rozprawy z udziałem ławnika;
- Opinia nr 1 (5)/2026 z dnia 15 stycznia 2026 roku w sprawie wykładni art. 175 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334 z późn. zm.);
- Opinia nr 2 (6)/2026 z dnia 15 stycznia 2026 roku w sprawie projektu nowelizacji treści § 3 ust. 2 i 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej (Dz. U. poz. 174).

Konsultacje i spotkania

Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości wraz z wybranymi członkami Rady odbył trzy spotkania z Ministrem Sprawiedliwości Waldemarem Żurkiem, a także dwa spotkania z Sekretarzem Stanu Arkadiuszem Myrchą i spotkanie z Podsekretarzem Stanu Dariuszem Mazurem.

Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości wraz z wybranymi członkami Rady przeprowadził konsultacje dotyczące poszerzenia kognicji ławników z przewodniczącymi komisji kodyfikacyjnych: prof. Włodzimierzem Wróblem (KK Prawa Karnego), prof. Markiem Safjanem (KK Prawa Cywilnego) oraz prof. UW Magdaleną Szafranek (KK Prawa Rodzinnego).

Przewodniczący Rady ds. Ławników przeprowadził rozmowy i konsultacje, m.in.:

- z Dyrektorem Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury prof. dr. hab. Piotrem Girdwoyniem w dniu 11 grudnia 2025 roku;
- z Panią Urszulą Langer (zastępcą Dyrektora Państwowej Inspekcji Pracy) oraz Panią Ewą Skierską (Dyrektor Departamentu Prawnego PIP) w dniu 29 stycznia 2026 roku (wraz z wicedyrektorem w Biurze Ministra Panią Dyrektorem Aleksandrą Chudaś);
- z Dyrektorem Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości prof. UW dr. hab. Piotrem Ryłskim w dniu 18 marca 2026 roku.

Współpraca z departamentami Ministerstwa Sprawiedliwości

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości regularnie współpracuje z wieloma jednostkami organizacyjnymi Ministerstwa Sprawiedliwości, w szczególności z Biurem Ministra, Departamentem Analiz i Strategii, Departamentem Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych i Wojskowych oraz Departamentem Legislacyjnym.

Współpraca ze środowiskiem polskich sędziów społecznych

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości, również dzięki obecności w jej składzie członków Stowarzyszenia Ławników Polskich, blisko współpracuje ze stowarzyszeniem w celu promocji instytucji sędziów społecznych. Przewodniczący Rady i jej członkowie reprezentujący środowisko ławników regularnie prowadzą rozmowy i konsultacje, w tym dziesiątki rozmów telefonicznych, z ławnikami z całej Polski. W celu upodmiotowienia środowiska ławników podjęto działania zmierzające do uzyskania wiarygodnych opinii środowiska w ważnych sprawach dotyczących funkcjonowania instytucji ławnika w postaci dwóch ankiet, jednej skierowanej bezpośrednio do ławników, a drugiej skierowanej do rad ławniczych. W obu ankietach uzyskano odpowiedzi od reprezentatywnych grup środowiska ławników. Przewodniczący Rady odbył spotkania z ławnikami Sądu Okręgowego w Poznaniu (czerwiec 2025) oraz Sądu Okręgowego w Warszawie (29-01-2026).

Członkowie Rady brali udział w obchodach Dnia Ławnika w Katowicach (13-06-2025), Wrocławiu (17-06-2025) i Gdańsku (28-06-2025), a Przewodniczący Rady wygłosił prelekcję na temat jej działalności podczas Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Ławników Polskich (6 czerwca 2025, Warszawa).

Informowanie publiczne na temat działalności Rady

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości prowadzi swoją działalność w sposób transparentny i wychodzący naprzeciw oczekiwaniom informacyjnym opinii publicznej. Protokoły z posiedzeń Rady oraz Uchwały Rady zamieszczane są na stronie Rady na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

Przewodniczący Rady reprezentował jej stanowisko w przestrzeni publicznej, udzielając wywiadów prasowych, radiowych oraz wygłaszając wykłady podczas spotkań z ławnikami.

W nagrywanym przez TVP 3 Poznań wykładzie pt. *Ustanowiony z woli obywateli, sprawowany z udziałem obywateli i służący obywatelom: Obywatelski Wymiar Sprawiedliwości (OWS)* zaprezentował szerszej publiczności kierunki reform proponowanych przez Radę; zob. <https://poznan.tvp.pl/90786810/wyklad-otwarty-ptpn-obywatelski-wymiar-sprawiedliwosci>.

Przewodniczący Rady wygłosił także trzy wykłady dla studentów w ramach organizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości Wakacyjnego Programu Edukacyjnego dla studentów prawa.

Główne obszary działalności

Można wyróżnić osiem głównych obszarów zainteresowania i prac Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości:

po pierwsze, reforma ustrojowa określająca warunki funkcjonowania instytucji ławnika w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości (nowelizacja ustawy p.u.s.p. w zakresie odnoszącym się do ławników; nowelizacja Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 roku w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej (Dz. U. z dnia 15 lutego 2006 r.)

po drugie budowa nowoczesnego systemu szkoleń sędziów społecznych wspierającego rozwój ich kompetencji i umiejętności, tak aby mogli optymalnie realizować konstytucyjną zasadę udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości;

po trzecie, upodmiotowienie sędziów społecznych w polskim wymiarze sprawiedliwości, co obejmuje rekomendację szeregu działań mających na celu z jednej strony podniesienie prestiżu ławników, z drugiej poprawę warunków ich pracy w sądach;

po czwarte, poszerzenie zakresu spraw, w których orzekają sędziowie społeczni, zarówno w sprawach karnych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy, jak i w nowych obszarach, np. w sprawach gospodarczych;

po piąte, badania empiryczne obecnego stanu funkcjonowania instytucji ławnika w sądach.

po szóste, upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy na temat instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

po siódme, opiniowanie ważnych zagadnień związanych z funkcjonowaniem instytucji ławnika (Rada wydała sześć opinii).

po ósme, utrzymywanie bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem ławników polskich.

I. Reforma ustrojowa określająca warunki funkcjonowania instytucji ławnika w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości

- A. Po pierwsze, Rada podjęła uchwały rekomendujące nowelizację ustawy p.u.s.p., z których najważniejsze dotyczą takich kwestii, jak:
1. Zmiana nazwy: zastąpienie terminu ławnik' terminem 'sędzia społeczny';
  2. Podniesienie wysokości rekompensaty za dzień pełnienia obowiązków do 4,5% podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego;
  3. Wprowadzenie obowiązkowych szkoleń z rekompensatą za czas udziału w nich;
  4. Podniesienie liczby dni orzeczniczych do 20;

5. Wprowadzenie rekompensaty za czytanie akt;
6. Zmiana warunków pełnienia funkcji ławnika poprzez obniżenie wieku do 26 lat i ustalenie granicy wieku na 75 lat;
7. Zmiana brzmienia Art. 162 § 2 ust. 3 (wykreślenie ograniczenia praw rodzicielskich);
8. Udziału z głosem doradczym przewodniczącego rady ławniczej w kolegium sądu (z wyłączeniem spraw osobowych sędziów).

Prace nad przygotowaniem nowelizacji u.p.u.s.p. wkroczyły w fazę przygotowawczych prac legislacyjnych. Przewodniczący Rady wraz z członkinią Rady Małgorzatą Kosicką (zastępczynią dyrektora DKO) biorą udział w pracach Departamentu Legislacyjnego nad przygotowaniem treści nowelizacji u.p.u.s.p. w zakresie dotyczącym ławników.

- B. Po drugie, Rada w Uchwale nr 1 (21)/2026 z dnia 15 stycznia 2026 rekomendowała **nowelizację Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 roku w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej** (Dz. U. z dnia 15 lutego 2006 r.) [dalej: Rozporządzenie]. Najpierwszym celem proponowanej przez Radę nowelizacji Rozporządzenia jest przywrócenie tej instytucji obligatoryjnego samorządu ławniczego jej należnego miejsca w strukturach instytucjonalnych polskiego wymiaru sprawiedliwości. Obecna sytuacja i funkcjonowanie rad ławniczych wymagają zasadniczych zmian i wsparcia.

Najbardziej widocznym przejawem kryzysu tej instytucji stanowiącym równocześnie objaw szerszego kryzysu instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości jest fakt, że pomimo obligatoryjnego charakteru funkcjonowania rady ławniczej w sądach powszechnych aż w 110 sądach rejonowych nie została ona powołana, a jednym z powodów tego stanu rzeczy są niedostosowane do obecnego stanu funkcjonowania sędziów społecznych w polskich sądach rejonowych zapisy ww. Rozporządzenia określające minimalną liczbę członków rady ławniczej na osiem osób, warunek, którego przy obecnej liczbie ławników nie można spełnić w stu kilkudziesięciu sądach rejonowych.

Budowa Obywatelskiego Wymiaru Sprawiedliwości z szeroką obecnością upodmiotowionych obywateli w roli sędziów społecznych wymaga dostosowania zapisów Rozporządzenia do czasów współczesnych, w których rola sędziów etatowych i sędziów społecznych i ich obowiązki wobec społeczeństwa wykraczają poza samo orzekanie. Przedstawione propozycje wychodzą naprzeciw tym wyzwaniom.

Niniejsza nowelizacja ma na celu dostosowanie prawa do zmieniających się potrzeb społecznych i rozwoju możliwości technologicznych, a także wyeliminowanie niejasności interpretacyjnych dotychczasowych przepisów. Nowelizacja uściśla obowiązki rady ławniczej w zakresie publikacji informacji o jej działalności oraz precyzuje zasady wyboru jej członków, a także wprowadza zmianę

liczby członków rady ławniczej. W nowelizacji zaproponowano m.in. rozszerzenie zakresu przedmiotowego zadań rady ławniczej. Nowelizacja przewiduje również rozszerzenie istniejących regulacji prawnych o nowe elementy, takie jak regulacje dotyczące adresu poczty elektronicznej rady ławniczej oraz strony internetowej rady ławniczej.

Prace nad przygotowaniem nowelizacji Rozporządzenia wkroczyły w fazę przygotowawczych prac legislacyjnych. Przewodniczący Rady wraz z członkinią Rady Małgorzatą Kosicką (zastępca dyrektora DKO) biorą udział w pracach Departamentu Legislacyjnego nad przygotowaniem treści nowelizacji Rozporządzenia.

II. Budowa nowoczesnego systemu szkoleń sędziów społecznych

Kolejny obszar aktywności Rady to szkolenia ławników. Obecnie system szkoleń nie istnieje, a szkolenia w poszczególnych sądach albo się odbywają sporadycznie, albo w ogóle nie są organizowane. W czerwcu 2025 roku z inicjatywy Przewodniczącego Rady przeprowadzone zostały przez Ministerstwo Sprawiedliwości pierwsze badania empiryczne rzeczywistego zakresu szkoleń ławników w polskich sądach powszechnych (w 2024 roku). Mamy pełen obraz obecnej sytuacji, a nie wygląda ona najlepiej. Na tej podstawie Rada postuluje stworzenie nowego nowoczesnego systemu szkolenia sędziów społecznych z centralną rolą koordynującą programy szkoleń oraz realizującą e-szkolenia Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Wzorujemy się na działaniach Judicial College w Anglii. Podjęto tam kilkanaście lat temu podobną decyzję i od tego czasu poziom przygotowania do pełnienia funkcji magistrates w Anglii znacząco wzrósł. Moim zdaniem, jesteśmy w stanie w ciągu kilku lat doprowadzić do podobnej sytuacji w Polsce. Obecnie jesteśmy na etapie konsultacji wewnątrzresortowych i z KSSiP.

A. Działania podstawowe w zakresie budowy systemu szkoleń (rekomendowane zmiany ustawowe):

1. Rada w Uchwale nr 6 /2025 rekomendowała nowelizację ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury poprzez dodanie do zadań KSSiP:
  - po pierwsze, prowadzenia analiz i badań służących ustaleniu potrzeb szkoleniowych ławników (sędziów społecznych) sądów powszechnych;
  - po drugie, opracowywania programów i organizowanie szkoleń, przygotowywania oraz organizowania konferencji i seminariów dla ławników sądów powszechnych;

2. Rada w Uchwale nr 5/2025 rekomendowała nowelizację ustawy z dnia 27 lipca 2001 Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez zmianę treści **Art. 172. § 3 oraz dodanie Art. 172 § 5:**

2a. Rekomendujemy dodanie do czynności enumeratywnie wyliczonych w art. 172 § 3 p.u.s.p. za które ławnik otrzymuje rekompensatę pieniężną **udziału w czterech obowiązkowych szkoleniach rocznie organizowanych przez prezesa sądu, w którym ławnik orzeka.**

2b. W sprawie wprowadzenia rekompensaty za udział w szkoleniach Rada rekomenduje dodanie Art. 172 § 5 w brzmieniu:

„Art. 172 § 5. Wysokość rekompensaty za jedno szkolenie wynosi $\frac{1}{4}$ stawki rekompensaty za jeden dzień pełnienia obowiązków ławnika.”

Obszerniejsze uzasadnienia załączone są do każdej z powyższych uchwał.

B. Porozumienie z Państwową Inspekcją Pracy

Z inicjatywy Rady (Uchwała nr 15/2025 z dnia 15 września 2025 roku) podjęto rozmowy z Państwową Inspekcją Pracy na temat prowadzenia przez PIP szkoleń dla ławników z wydziałów pracy. W negocjacjach, w których brał udział Przewodniczący Rady, uzgodniono bardzo dobre warunki porozumienia PIP z Ministerstwem Sprawiedliwości, w ramach których PIP zobowiązuje się do przeprowadzenia 188 szkoleń w ciągu jednej kadencji dla ławników z wydziałów pracy (po jednym szkoleniu rocznie we wszystkich 47 sądach okręgowych). Profesjonalnie i regularnie prowadzone szkolenia niewątpliwie przyczynią się do wzmocnienia nowego systemu szkoleń sędziów społecznych.

C. Poradniki dla sędziów społecznych

Niezależnie od prac nad nowelizacją ustawy o KSSiP Rada, zachęcona sukcesem poradnika wydanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości w marcu 2025 roku, podjęła decyzję o opracowaniu kilku przystępnych poradników dla ławników. Jako pierwszy przygotowywany jest poradnik dla rad ławniczych. Jako kolejny ma być poradnik dla nowo wybranych ławników (tzw. „onboardingowy”) z informacjami na temat procedury, zachowania na sali sądowej, sposobu czytania akt, elementarnego słownika stosowanego w sądach itp.

III. Upodmiotowienie sędziów społecznych

Kolejny obszar aktywności Rady skupia się na upodmiotowieniu ławników w sądach. Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w swoich działaniach dąży do wypracowania rekomendacji dotyczących upodmiotowienia sędziów społecznych w polskim wymiarze sprawiedliwości, co obejmuje

rekomendację szeregu działań mających na celu z jednej strony podniesienie prestiżu ławników, z drugiej strony zapewnienie im godnego traktowania w sądach.

Przez upodmiotowienie należy rozumieć z jednej strony kwestie podniesione już wcześniej, a wymagające zmian ustawowych i w Rozporządzeniu (1. zmiana nazwy, czyli zastąpienie nieadekwatnego do pełnionej roli terminu 'ławnik' terminem 'sędzia społeczny'; 2. urealnienie wysokości otrzymywanej przez ławników rekompensaty; 3. rozwiązanie problemu braku transparentności przydziału spraw ławnikom (poza wydziałami karnymi); i inne), z drugiej strony kilka istotnych spraw związanych z codziennością funkcjonowania ławników w sądach. Rada podjęła uchwały z zakresu działania, który można określić modułem „**Jesteś w sądzie u siebie!**”, który dotyczy przede wszystkim takich zagadnień, jak:

1. Własny pokój socjalny dla ławników w sądach
2. Ustanowienie Dnia Sędziego Społecznego
3. Ustanowienie Medalu Zasłużonego Sędziego Społecznego
4. Własna toga dla każdego sędziego społecznego wręczana podczas zaprzysiężenia

IV. Poszerzenie kognicji ławników [sędziów społecznych]

Rada do spraw ławników przy Ministrze Sprawiedliwości sformułowała dwa rodzaje rekomendacji dotyczących poszerzenia kognicji ławników. W dłuższej perspektywie czasowej, najbliższych kilku lat, Rada rekomenduje pełne odwrócenie radykalnie ograniczających udział ławników w orzekaniu zmian k.p.k. oraz k.p.c. z 2007 roku poprzez przywrócenie ławników do orzekania we wszystkich typach spraw, w których orzekali w sprawach karnych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy. W krótkiej perspektywie czasowej, roku do dwóch lat, Rada zaproponowała poszerzenie kognicji ławników o wybrane typy spraw w sprawach karnych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy. Uchwały Rady zostały skierowane przez Ministra Sprawiedliwości Waldemara Żurka do konsultacji wewnątrzresortowych (opinie odpowiednich departamentów). Zagadnienie poszerzenia kognicji ławników i rekomendacje Rady omawiane były podczas spotkań Przewodniczącego Rady do spraw Ławników z Ministrem Waldemarem Żurkiem (który poprosił o skonsultowanie tych pomysłów z przewodniczącymi komisji kodyfikacyjnych) oraz Sekretarzem Stanu Arkadiuszem Myrchą i Podsekretarzem Stanu Dariuszem Mazurem. Przewodniczący Rady do spraw Ławników wraz z wybranymi członkami Rady odbyli konsultacje w tej sprawie z prof. Włodzimierzem Wróblem (KK Prawa Karnego), z prof. Markiem Safjanem (KK Prawa Cywilnego) oraz z prof. UW Magdaleną Szafranek (KK Prawa Rodzinnego). Konsultacje pozwoliły na wstępne sformułowanie wyzwań i zadań, z jakimi należy się zmierzyć w przypadku poszerzania kognicji sędziów społecznych w poszczególnych typach spraw.

Jednym z niezbędnych działań mających na celu budowę obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości jest poszerzenie zakresu spraw, w których orzekają sędziowie społeczni, zarówno w sprawach karnych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy, jak i w nowych obszarach, np. w sprawach gospodarczych;

1. Poszerzenie kognicji w sprawach karnych:

A. Przywrócenie sędziów społecznych do orzekania w sprawach karnych w pierwszej instancji

Najpierwsza rekomendacja Rady w sprawach karnych to pełnoskalowe przywrócenie sędziów społecznych do orzekania w sprawach karnych w pierwszej instancji poprzez odwrócenie deformy z 2007 roku przeprowadzonej przez Z. Ziobrę i zmianę artykułu 28 par. 1 przywracającą jego uprzednie brzmienie. Rada w **Uchwale nr 11/2025** przyjęła rekomendację nowelizacji Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28 poprzez **przywrócenie zasady, zgodnie z którą na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.**

Stan obecny:

„Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. Ze względu na szczególną zawilóść sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.”

Stan rekomendowany:

„Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. Ze względu na szczególną zawilóść sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów.

§ 3. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.”

B. Przywrócenie sędziów społecznych do orzekania w wybranych rodzajach spraw w sprawach karnych w pierwszej instancji

W przypadku braku możliwości wprowadzenia pierwszego rozwiązania na tym etapie reformy wymiaru sprawiedliwości rekomendujemy przywrócenie na początek sędziów społecznych do wybranego typu spraw. W **Uchwale nr 12/2025** Rada

zarekomendowała nowelizację Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego w zakresie zmiany brzmienia Art. 28. § 2:

Stan obecny:

„Art. 28. § 1. Na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego.

§ 2. W sprawach o zbrodnie sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 3. Ze względu na szczególną zawilgość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

§ 4. W sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników.”

Stan rekomendowany (zmiana tylko w § 2):

Art. 28. § 2. Sąd pierwszej instancji orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników w sprawach:

- a) o zbrodnie,
- b) o występki z art. 119 § 1 kk, z art. 173 § 1 i 2 kk, z art. 174 § 1 i 2 kk, z art. 177 § 2 kk, z art. 178a § 4 kk w zw. z art. 178a § 1 kk, z art. 207 k.k., z art. 256§ 1, 1a i 2 kk oraz z art. 257 kk,.
- c) o występki , w których pokrzywdzonym czynem zabronionym jest osoba, która w chwili czynu nie ukończyła 18 lat albo osoba najbliższa dla oskarżonego, w rozumieniu art. 115 § 11 kk,
- d) jeżeli oskarżonym lub pokrzywdzonym w sprawie jest osoba, która w chwili popełnienia czynu była funkcjonariuszem publicznym w rozumieniu art. 115 § 13 kk.

C. Poszerzenie kognicji w sprawach rodzinnych i z zakresu prawa pracy

A. Pełne przywrócenie ławników do orzekania w sprawach rodzinnych i z zakresu prawa pracy

Propozycja poszerzenia kognicji sędziów społecznych [ławników] w sprawach z zakresu prawa pracy i z zakresu stosunków rodzinnych wpisuje się w szerszą wizję budowy obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości, w którym przywrócony jest szeroki udział społeczeństwa w jego sprawowaniu.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w Uchwale nr 13/2025 z dnia 30 czerwca 2025 roku rekomenduje nowelizację Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 47 § 1. poprzez nadanie mu brzmienia:

Art. 47 § 1: „W pierwszej instancji sąd w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego i dwóch ławników rozpoznaje sprawy z zakresu prawa pracy oraz sprawy ze stosunków rodzinnych, z wyjątkiem spraw o alimenty.”

B. Poszerzenie kognicji w sprawach rodzinnych w wybranych typach spraw:

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w Uchwale nr 10/2025 rekomenduje nowelizację Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zmiany brzmienia art. 509 poprzez poszerzenie zakresu spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, o sprawy: **o pozbawienie władzy rodzicielskiej, powierzenie i ograniczenie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz uregulowanie i zmianę kontaktów.**

Stan obecny:

„Art. 509. [Skład sądu]: Sprawy o przysposobienie w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników.

Stan rekomendowany: [argumentacja uzasadnieniu załączonym do Uchwały 10/2025]

„Art. 509. [Skład sądu]: Sprawy o przysposobienie, pozbawienie władzy rodzicielskiej, powierzenie i ograniczenie wykonywania władzy rodzicielskiej oraz uregulowanie i zmianę kontaktów w pierwszej instancji sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego i dwóch ławników”.

Inne możliwe obszary poszerzenia kognicji w sprawach rodzinnych:

- poszerzenie zakresu spraw wymienionych w art. 47 k.p.c. par. 2 pkt. 2 poprzez dodanie punktu: e) sprawy o alimenty.

Zagadnienie poszerzenia kognicji sędziów społecznych poruszane było przy każdym spotkaniu Przewodniczącego Rady z władzami Ministerstwa Sprawiedliwości. Zasadniczo panuje zgoda co do kierunku zmian polegającego na przywróceniu orzekania ławników w wielu typach spraw. Tym wszakże co stoi na przeszkodzie w podjęciu konkretnych działań w tej sprawie jest obawa przed wprowadzeniem poszerzenia kognicji, zanim nastąpi zasadniczy przełom w liczbie wybranych ławników, albowiem w ostatnich wyborach ławników obsadzone zostało nieco powyżej połowy miejsc wynikających z zapotrzebowań złożonych przez prezesów sądów. Dlatego tak fundamentalne znaczenie mają z jednej strony wszystkie proponowane przez Radę reformy upodmiatawające sędziów społecznych i poprawiające warunki ich pracy w sądach, zaś z drugiej realizacja potrzeby szeroko zakrojonych działań promujących instytucję udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

V. Badania empiryczne

Z inicjatywy Przewodniczącego Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości przyjęła założenie, że jej rekomendacje dotyczące reform instytucji ławnika, w tych przypadkach, w których jest to celowe, powinny opierać się na danych empirycznych, czyli wpisywać się w realizację założeń prowadzenia tzw. *evidence based* polityki prawa. Inicjatywa przeprowadzenia badań empirycznych ławników spotkała się w Ministerstwie z pełnym wsparciem.

Do tej pory przeprowadzono cztery badania ankietowe związane z instytucją ławnika w sądach powszechnych skierowane do czterech różnych grup interesariuszy:

1. Ankieta skierowana do prezesów sądów okręgowych i rejonowych (przeprowadzona przez Radę i DKO);
2. Ankieta skierowana do sędziów orzekających z ławnikami w sprawie tematów szkoleń dla ławników (przeprowadzona przez Radę i DKO);
3. Ankieta skierowana do wszystkich ławników (przeprowadzona przez IWS)
4. Ankieta skierowana do rad ławniczych (XII'2025-15.I.2026) (przeprowadzona przez Radę i DKO)

Najważniejsze zagadnienia podjęte w pierwszym badaniu dotyczyły funkcjonowania rad ławniczych jako obligatoryjnych organów samorządności ławniczej, metod przydziału spraw ławnikom, ustalenia rzeczywistej liczby dni orzeczniczych ławników oraz zdobycia konkretnych danych na temat zakresu przeprowadzanych szkoleń dla ławników.

Jakkolwiek szersze przedstawienie wyników badań nie jest w tym miejscu możliwe, gdyż niektóre kwestie są zbyt skomplikowane, by wyjaśnić je w kilku zdaniach, to jednak warto zaprezentować jeden przykład, najprostszy, a zarazem ważny. Latem 2025 roku została opracowana i rozesłana do wszystkich sądów powszechnych w Polsce ankieta, której część pierwszą stanowił zestaw pytań dotyczących rad ławniczych. Przyjęliśmy hipotezę badawczą, wedle której w znacznym stopniu za brak powołania rad ławniczych odpowiadają zapisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 roku w sprawie sposobu wyboru, składu i struktury organizacyjnej, trybu działania oraz szczegółowych zadań rady ławniczej (Dz. U. z dnia 15 lutego 2006 r.), wedle których rada ławnicza musi liczyć nie mniej niż osiem osób.

Ankieta skierowana została do prezesów 366 sądów powszechnych w Polsce: 47 sądów okręgowych i 319 sądów rejonowych. Odpowiedzi udzielili prezesi wszystkich 366 sądów.

Na postawie odpowiedzi na pytania z ankiety sformułowano następujące wnioski:

1. Spośród 366 sądów okręgowych i rejonowych działających w Polsce w 256 sądach powołano rady ławnicze: z czego we wszystkich 47 sądach okręgowych oraz 209 sądach rejonowych. W 110 sądach rejonowych nie powołano rad ławniczych, czyli w 34,48% sądów rejonowych.
2. Ze 110 sądów rejonowych, w których nie powołano rad ławniczych, aż w 102 przypadkach mamy do czynienia z brakiem wystarczającej liczby ławników (8 osób) do powołania rady ławniczej.
3. Jedynie w ośmiu przypadkach mamy do czynienia z sytuacją, w której pomimo wystarczającej liczby ławników nie powołano rady ławniczej. Ale i te osiem przypadków ma różnorodny charakter, nie jest to miejsce, by akurat te przypadki tu omawiać.

Otrzymane rezultaty badania skłoniły nas do podjęcia prac nad przygotowaniem projektu nowelizacji w/w Rozporządzenia, w którym Rada zaproponowała obniżenie tego kryterium do trzech osób, tak by nawet w tych sądach, w których orzeka niewielka liczba ławników, możliwa była realizacja zasady ich samorządności w sądach.

Rada podejmuje działania zmierzające do publikacji wyników badań. Podczas spotkania Przewodniczącego Rady z Dyrektorem IWS ustalono powołanie wspólnie wydawanej serii „Biblioteka sędziego społecznego”. Jako pierwszy ma się w niej ukazać raport z badań ławników przygotowany przez IWS. Podczas ogólnopolskiej konferencji dla ławników 14 czerwca w Krakowie planowana jest również prezentacja wyników raportu z badania ankietowego skierowanego do rad ławniczych.

VI. Upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy na temat instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w **Uchwale nr 1/2025** (Programowej) wyróżniła jako jeden z czterech najważniejszych obszarów swojej aktywności wsparcie i promocję różnorodnych form upowszechniania w społeczeństwie wiedzy na temat instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Rada realizując to zamierzenie zarekomendowała następujące aktywności:

1. Konkurs na pracę magisterską

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w **Uchwale nr 8/2025** zarekomendowała **ustanowienie konkursu prac magisterskich poświęconych udziałowi obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości**. Celem konkursu jest zwiększenie zainteresowania środowisk akademickich i studentów problematyką udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości,

szczególnie w kontekście realizacji drugiego celu strategicznego Ministra Sprawiedliwości na rok 2025 „Wymiar sprawiedliwości otwarty na udział obywateli oraz społeczności lokalne”. (Załącznik do zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2025 r. (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 4 „Cele Strategiczna Ministra Sprawiedliwości na rok 2025”).

2. Konkurs na plakat lub grafikę

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości w Uchwale nr 9/2025 zarekomendowała **ustanowienie konkursu dla młodzieży ze szkół średnich na plakat lub grafikę promujące udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości**. Celem konkursu jest zwiększenie zainteresowania młodzieży ze szkół średnich problematyką udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, szczególnie w kontekście realizacji drugiego celu strategicznego Ministra Sprawiedliwości na rok 2025 „Wymiar sprawiedliwości otwarty na udział obywateli oraz społeczności lokalne”. (Załącznik do zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 stycznia 2025 r. (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 4 „Cele Strategiczna Ministra Sprawiedliwości na rok 2025”).

3. Rozwijanie programu współpracy Ministerstwa Sprawiedliwości z miastami w celu promocji instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Członkowie Rady aktywnie włączają się w realizację tego programu, biorąc udział w spotkaniach władz miast z ławnikami i sędziami i proponując konkretne programy współpracy. W szczególności należy zwrócić uwagę na dwa dokumenty przygotowane przez członków Rady:

- A. Maciej Sopyło, *Działania promocyjne instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości przez miasta i role, jakie może w nich odegrać Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości - głos w dyskusji*. W teście proponowane są m.in. takie działania, jak: 1. Współpraca z sądami i ławnikami oraz radami ławniczymi; 2. Alianse na rzecz promocji ławników; 3. Działania na rzecz młodzieży; 4. Spotkania w bibliotekach z ławnikami i dialog wokół roli ławników; 5. Akcja Uczynmy ławników widocznymi;
- B. Ewa Rysińska, *Doskonalenie nauczycieli - propozycje form doskonalenia realizowanych przez ośrodki doskonalenia nauczycieli*;

4. Współpraca z Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości do spraw edukacji konstytucyjnej

Rada współpracuje z Panią Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości do spraw edukacji konstytucyjnej Aleksandrą Chudaś w celu szerokiej promocji instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

- A. **Spotkania on-line z ławnikami sądów (udział ławników w lekcjach dla młodzieży szkół średnich)**

Wydział Edukacji Prawnej MS we współpracy z Radą do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości zorganizował dwa spotkania on-line (na platformie Teams) z ławnikami sądów powszechnych poświęcone upowszechnianiu wiedzy o instytucji udziału obywateli w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości poprzez udział ławników w lekcjach dla młodzieży szkół średnich. W pierwszym spotkaniu wzięło udział około 160 ławników i ławniczek, zaś w drugim spotkaniu około 80-90 osób. Spotkania moderowane były przez Pana Macieja Sopyło (RŁMS, WEP) i Panią Agnieszkę Tomasik (WEP), a brał w nich także aktywny udział Przewodniczący Rady do spraw ławników prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz.

5. Współpraca ze Stowarzyszeniem Ławników Polskich

Rada dzięki obecności w jej składzie członków Stowarzyszenia Ławników Polskich blisko współpracuje ze stowarzyszeniem w celu promocji instytucji sędziów społecznych.

6. Udział w Obchodach Dnia Sędziego Społecznego [Ławnika]

Członkowie Rady brali udział w obchodach Dnia Ławnika w Katowicach (13-06-2025), Wrocławiu (17-06-2025) i Gdańsku (28-06-2025) oraz w Walnym Zgromadzeniu Stowarzyszenia Ławników Polskich (6-06-2025, Warszawa).

7. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Rada nawiązała współpracę z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, a jej wiceprezes dr Piotr Kładoczny wziął udział w dyskusji na temat potrzebnych reform instytucji ławnika podczas 4. Posiedzenia Rady.

8. Otwartość na sygnały i postulaty płynące ze środowiska sędziów społecznych.

Członkowie Rady utrzymują szerokie kontakty z przedstawicielami rad ławniczych i indywidualnymi ławnikami z całej Polski, którzy przekazują na bieżąco postulaty środowiska ławniczego.

9. Informowanie o działaniach Rady poprzez stronę internetową Rady na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości.

10. Najnowsza propozycja Rady przyjęta w Uchwale 9(29)/2026 z 23 marca 2026 roku dotyczy rekomendacji ogłoszenia konkursu dla ławników na esej poświęcony ich doświadczeniom w pełnieniu tej funkcji.

Obszar VII - Opinie i Interwencje

Siódmy obszar aktywności Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości stanowią:

- po pierwsze, przygotowanie opinii, w sprawach, w których Rada została poproszona przez jeden z Departamentów Ministerstwa Sprawiedliwości w zajęcie stanowiska;
  - po drugie, sprawy związane z jednej strony z koniecznością uregulowania pewnych kwestii związanych z funkcjonowaniem instytucji ławników, z drugiej strony związane z nieznanymi uzasadnieniami w przepisach prawa działaniami podejmowanymi wobec grup ławników, bądź poszczególnych ławników.
- Rada wydała do tej pory sześć Opinii przywołanych w pierwszej części sprawozdania.

Informacje na temat obszaru ósmego zamieszczone zostały w pierwszej części sprawozdania.

Główne nowe obszary dalszych prac Rady:

Oprócz prac nad realizacją postulatów zawartych w dotychczas podjętych uchwałach Rady, w zarysowanych powyżej ośmiu obszarach problemowych, można wskazać co najmniej dwa nowe obszary aktywności Rady, które w nadchodzących miesiącach będą stanowiły jedno z centralnych zagadnień w jej pracach:

1. Reforma systemu wyboru ławników
2. Budowa Krajowego Rejestru Sędziów Społecznych

Podsumowanie

W okresie objętym sprawozdaniem Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości prowadziła intensywne działania o charakterze programowym, opiniotwórczym, interwencyjnym, promocyjnym i badawczym. Ich wspólnym celem było wzmocnienie instytucji udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości oraz przygotowanie konkretnych rekomendacji legislacyjnych, organizacyjnych i edukacyjnych służących budowie nowoczesnego, obywatelskiego wymiaru sprawiedliwości. Rada konsekwentnie dążyła do zwiększenia znaczenia sędziów społecznych w sądach, poprawy warunków wykonywania przez nich funkcji, poszerzenia zakresu ich udziału w orzekaniu oraz upowszechnienia społecznej wiedzy o ich roli.

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości